

A Phenomenological Research of the Problems Encountered in Teaching Turkish as a Foreign Language in Ukraine¹

Assoc.Prof.Dr. Cafer Çarkıt

Gaziantep University - Türkiye

ORCID: 0000-0003-4126-2165

carkit@gantep.edu.tr

Kadir Korkutan (Lecturer)

Shakarim University of Semey - Kazakhstan

ORCID: 0000-0002-8944-872X

kk11004@mail2.gantep.edu.tr

Abstract

Teaching Turkish as a foreign language in Ukraine has gained importance in recent years. In this research, the reasons for students to learn Turkish as a foreign language in Ukraine and the problems faced by students and teachers/instructors in the process of teaching Turkish as a foreign language are discussed. The aim of the research is to identify and classify these problems and to contribute to the necessary studies on the solution of the problems. Phenomenology pattern, one of the qualitative research approaches, was used in the research. Thus, it was aimed to make an in-depth analysis of the problems faced by Turkish teachers/instructors and students in the process. For this purpose, a working group including both students and teachers/instructors was formed. There are 9 students and 7 teachers/instructors in the study group. The data of the research were collected through interviews and focus group interviews. The obtained data were analyzed by content analysis, one of the qualitative data analysis approaches. The findings were presented by dividing them into themes and sub-themes. In the study, it was determined that students and teachers/instructors faced problems in the learning and teaching processes of reading comprehension, listening comprehension, speaking and writing skills. It was concluded that these problems stemmed from reasons such as differences in alphabets and language families, pronunciation difficulties, speaking and listening anxiety, low motivation, limited opportunities to practice, lack of materials and inappropriate learning environments. In addition to these, it was determined that the distance education process carried out due to the Covid 19 epidemic and the war tension between Ukraine and Russia caused problems in the process. Based on the research findings, it is recommended to offer internship opportunities in Turkey to students learning Turkish in Ukraine and to implement exchange programs between Turkish and Ukrainian universities.

Keywords: Foreign language teaching, Turkish teaching, Turkish teacher, Turkish Lecturer, Ukraine

**E-International
Journal of Educational
Research**

Vol: 14, No: 2, pp. -236-253

Research Article

Received: 2022-11-04

Accepted: 2023-04-06

Suggested Citation

Çarkıt, C., & Korkutan, K. (2023). A phenomenological research of the problems encountered in teaching Turkish as a foreign language in Ukraine, *E-International Journal of Educational Research*, 14 (2), 236-253. DOI: <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1199635>

¹ This study was presented as an oral presentation at the Symposium on Mother Tongue and Bilingualism in the Turkish Diaspora held on 04.06.2023.

Extended Abstract

Problem: Today, languages taught as mother tongue and foreign language are expressed as languages with advanced usage area. When examined in general, it is seen that these languages are the most frequently used languages in art, technology, education and international communication (Karababa Candaş, 2009). In this sense, the desire to learn a language by different individuals other than their own speakers cannot be considered independently of the perception of that country in the world's educational, cultural, political and economic fields (Durmuş, 2013). As a matter of fact, the acceptance of a language as a target language is directly related to its being seen as a center of attraction in these areas. In this context, it can be stated that the number of languages that are accepted as a target language and taught as a foreign language is quite low compared to the number of languages spoken in the world. With its wide range of speaking and deep-rooted history, Turkish appears as a target language taught as a foreign language in many countries of the world. Ukraine is one of the countries where Turkish is taught as a foreign language. Especially in recent years, with the increase in diplomatic and economic relations between Ukraine and Turkey, the demand for Turkish in Ukraine has also increased. This situation is seen as an important factor for Turkish to show its existence as a strong language among the world languages. Teaching Turkish as a foreign language in Ukraine is carried out by teachers and lecturers assigned by the Ministry of National Education of the Republic of Turkey. In addition, activities aimed at teaching Turkish as a foreign language are carried out at the Kyiv Yunus Emre Institute. This situation shows that Turkish is a target foreign language that is desired and demanded to be learned in Ukraine and that the Turkish state has carried out important studies in order to respond to this demand. It is seen that some studies have been done in the literature regarding the problems encountered in teaching Turkish as a foreign language. (Karababa Candaş, 2009; Şengül, 2014; Morali, 2018; Yağcı, 2017; Maden and Işcan, 2011; Nurlu and Kutlu, 2015; Kaldırım and Degeç, 2017). When the studies are examined, it is seen that the problems differ according to the regions where Turkish is taught as a foreign language or the characteristics of the students who learn Turkish as a foreign language. At this point, it is important to present these problems correctly in order to eliminate the problems encountered. When the literature is examined, it is seen that there has not been a large study on the problems encountered in teaching Turkish as a foreign language in Ukraine. Accordingly, it is thought that there is a need for such a study to be conducted in the field. In general, teaching Turkish as a foreign language in many countries of the world, especially in Ukraine, is important in terms of the value of Turkish. However, in terms of providing a qualified education in the process, the problems encountered should be determined accurately and clearly, and then solutions should be sought for these problems. In this study, the problems encountered in the process of teaching Turkish as a foreign language in Ukraine are investigated in the context of student and teacher/instructor views. However, with the determination of these problems, it is aimed to constitute an important resource for the detection and solution of similar problems encountered in the process of teaching Turkish as a foreign language, which are carried out in different countries of the world in general, especially in Ukraine. Based on all these, the research questions were structured as follows:

- What are the reasons for Ukrainian students to learn Turkish?
- What are the problems experienced by university students studying Turkish as a foreign language in Ukraine?
- What are the problems experienced by the teachers/instructors in the process of teaching Turkish as a foreign language in Ukraine?

Method: Considering the purpose and problems of the research, phenomenology design, one of the qualitative methods, was used in the research. The study of phenomenology is defined as "discovering the common meaning of the lived experience of several people regarding a phenomenon or concept" (Creswell, 2021, p. 79). In this study, it is aimed to reveal the problems faced by students and teachers/instructors in the process of teaching Turkish as a foreign language at the university level in Ukraine within the framework of the lived experiences of the relevant participants. The study group of the research consists of 9 Ukrainian students who are studying Turkish as a foreign language at universities in Ukraine, determined by purposive sampling, and 7 teachers/instructors, 1 of whom is Ukrainian and 6 of them Turkish, who teach Turkish as a foreign language at universities in Ukraine.

Participants in the study group declared that they participated in the research voluntarily. In the study, a semi-structured interview form consisting of 5 questions developed by the researchers was used as a data collection tool. The data obtained during the study were analyzed by content analysis, one of the qualitative data analysis methods.

Conclusions: The politically developed good relations between Turkey and Ukraine are effective in creating an interest and desire to learn Turkish in this country. Ukrainian students, who think that they will find a job after learning Turkish, have a desire to learn Turkish. The fact that students who come into contact with Turkish in some way like the language is also effective in creating a desire to learn. Again, Turkish TV series and teacher advice appear as the main factors influencing students' learning Turkish in Ukraine. It has been determined that students learning Turkish as a foreign language in Ukraine have time problems during the first reading and listening process of the text. Inability to reach sufficient speed in the reading process and the fast speech of the speakers during the listening process appear as reading and listening problems. In addition, due to the polysemy feature of Turkish words, students have problems understanding these words. It has been determined that especially students have difficulties in understanding metaphorical words. In the writing process, it was determined that the students experienced problems in creating texts of the desired length, especially due to the inadequacy of the writing of case suffixes and possessive suffixes, the spelling of Turkish-specific sounds and the inadequacy of the vocabulary. It is seen that it is difficult and complex to construct sentences in Turkish, speaking anxiety, and the lack of adequate practice and practice in the speaking learning process are seen as the problems experienced by the students in the learning process of speaking skills. It has been determined that the main problems encountered by students learning Turkish as a foreign language in Ukraine are the problems experienced due to the Covid-19 epidemic and the distance education process. In addition, the anxiety of speaking with an accent and making mistakes, the inability to practice Turkish in social life, the inadequacy of source books and materials in the target language are among the important problems experienced by the students in the process. One of the most important problems experienced by the teachers/instructors who teach Turkish as a foreign language at universities in Ukraine during the teaching process is that the courses are held online due to the Covid-19 outbreak. It has been determined that communication problems are frequently encountered in these lessons and this causes problems. In addition, the lack of Turkish source books and materials in libraries has been identified as another problem. Another problem was expressed by the teachers that the universities that teach Turkish as a foreign language in Ukraine have insufficient relations with the universities in Turkey and that the students have limited opportunities to do internships in Turkish. In this sense, it has been determined that Ukrainian students learning Turkish cannot effectively use the exchange programs of universities in Turkey.

Suggestions: According to the results of the research the following suggestions can be listed: Professional Turkish lessons are seen as a necessity in the process of teaching Turkish as a foreign language in Ukraine. In this sense, vocational Turkish courses should be included in the course catalogs of universities and these demands of students should be answered. Turkish reading books should be prepared according to the level of language, taking into account the regional and language characteristics for teaching Turkish as a foreign language, and students' access to these books should be facilitated. In the process of teaching Turkish as a foreign language, care should be taken to ensure that students learn the Latin alphabet completely and recognize the Turkish sounds in the Latin alphabet at the basic level. Learning processes of students learning Turkish as a foreign language in Ukraine should be supported with rich learning materials. Students learning Turkish in Ukraine should be offered the opportunity to do an internship in Turkey. In this sense, it would be beneficial to prepare a mutual and effective internship program between countries. Students' Turkish learning processes should be supported with purposeful exchange programs between Ukrainian and Turkish universities.

Ukrayna’da Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Karşılaşılan Sorunların Fenomenolojik Bir Araştırması²

Doç. Dr. Cafer Çarkıt

Gaziantep Üniversitesi - Türkiye

ORCID: 0000-0003-4126-2165

carkit@gantep.edu.tr

Kadir Korkutan (Okutman)

Semey Şakarim Üniversitesi – Kazakistan

ORCID: 0000-0002-8944-872X

kk11004@mail2.gantep.edu.tr

Özet

Ukrayna’da yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi son yıllarda önem kazanmaktadır. Bu çalışmada Ukrayna’da öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenme gerekçeleri ile birlikte yabancı dil olarak Türkçe öğretim sürecinde öğrenciler ile öğretmenlerin/okutmanların karşılaştıkları sorunlar ele alınmaktadır. Araştırmanın amacı karşılaşılan bu sorunları tespit edip sınıflandırmak ve sorunların çözümüne ilişkin gerekli çalışmaların yapılmasına katkı sağlamaktır. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımlarından fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Böylelikle Türkçe öğretmenleri/okutmanları ile öğrencilerin süreçte karşılaştıkları sorunlara yönelik derinlemesine bir analiz yapılması hedeflenmiştir. Bu amaçla hem öğrencileri hem de öğretmenleri/okutmanları kapsayan bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Çalışma grubunda 9 öğrenci ve 7 öğretmen/okutman yer almaktadır. Araştırmanın verileri görüşme ve odak grup görüşmeleri yoluyla toplanmıştır. Elde edilen veriler nitel veri çözümleme yaklaşımlarından içerik analizi ile çözümlenmiştir. Bulgular tema ve alt temalara ayrılarak sunulmuştur. Araştırmada öğrencilerin ve öğretmenlerin/okutmanların okuma anlama, dinleme anlama, konuşma ve yazma becerilerinin öğrenim ve öğretim süreçlerinde sorunlarla karşılaştıkları tespit edilmiştir. Bu sorunların, alfabe ve dil ailelerinin farklılığı, telaffuz güçlüğü, konuşma ve dinleme kaygısı, motivasyon düşüklüğü, pratik yapma olanaklarının sınırlı olması, materyal eksikliği ve uygunsuz öğrenme ortamları gibi nedenlerden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunlarla birlikte Covid 19 salgını nedeniyle gerçekleştirilen uzaktan eğitim süreci ile Ukrayna’nın Rusya ile yaşadığı savaş gerginliğinin de süreçte sorunlar yaşanmasına neden olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulgularından hareketle Ukrayna’da Türkçe öğrenen öğrencilere Türkiye’de staj olanağı sunulması ve Türkiye ile Ukrayna üniversiteleri arasında değişim programlarının uygulanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı dil öğretimi, Türkçe öğretimi, Türkçe öğretmeni, Türkçe okutmanı, Ukrayna.

**E-Uluslararası
Eğitim Araştırmaları
Dergisi**

Cilt: 14, No: 2, ss. 236-253

Araştırma Makalesi

239

Gönderim: 2022-11-04

Kabul: 2023-04-06

Önerilen Atıf

Çarkıt, C., & Korkutan, K. (2023). Ukrayna’da Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunların fenomenolojik bir araştırması, *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14 (2), 236-253. DOI: <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1199635>

² Bu çalışma 04.06.2022 tarihinde düzenlenen Türk Diasporasında Ana Dili ve Çift Dillilik Sempozyumunda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Günümüzde ana dili ve yabancı dil olarak öğretimi yapılan diller, kullanım alanı gelişmiş diller olarak ifade edilmektedir. Geniş konuşma sahası ve köklü geçmişiyle Türkçe dünyanın birçok ülkesinde yabancı dil olarak öğretilen hedef bir dil olarak karşımıza çıkmaktadır ([Çarkıt ve Kavcar, 2021](#)). Türkçe öğrenmek isteyen hedef kitle ise yurt içinde ve yurt dışında Türkçe öğrenmek isteyenler olarak sınıflandırılmaktadır ([Memiş, 2021, s. 14](#)). Bu anlamda Ukrayna, Türkçenin yabancı dil olarak yurt dışında öğretildiği ülkelerden biridir. Günümüz Ukrayna sınırları göz önüne alındığında, Ukrayna'da Türkçe öğretiminin ilk olarak 1809 yılında Akmesit (Simferepol) Okulunda başladığı görülmekle birlikte üniversite düzeyinde ilk defa Doğu Dilleri kürsülerini açan Harkov Üniversitesinde 1829 yılında başladığı söylenebilir ([Andriienko, 2014, s. 63](#); [Sofiienko, 2019, s. 3](#)). Bu tarihten günümüze kadar, kesintiler olmakla birlikte, Ukrayna'da yabancı dil olarak Türkçe öğretimine devam edilmiştir. Özellikle son yıllarda Ukrayna ve Türkiye arasındaki diplomatik ve ekonomik ilişkilerin artmasıyla birlikte Ukrayna'da Türkçeye olan rağbet de artmıştır. Nitekim bir dilin yabancı dil olarak öğrenilme isteği hedef dilin sanat, teknoloji, eğitim, uluslararası iletişim gibi alanlarda gelişmişliği ([Karababa Candaş, 2009](#)) ve dilin konuşulduğu ülkenin kültürel, politik ve ekonomik algısıyla ilişkilidir ([Durmuş, 2013](#)). Bu durum Türkçenin dünya dilleri arasında güçlü bir dil olarak varlığını göstermesinde önemli bir faktör olarak görülmektedir.

Ukrayna'da Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığınca görevlendirilen öğretmen ve okutmanlar tarafından Lviv Ulusal Ivan Franko Üniversitesi, Harkov H. S. Skovoroda Ulusal Pedagoji Üniversitesi, Kiev Taras Şevçenko Üniversitesi, Kiev Millî Dil Bilim Üniversitesi, Kiev V. I. Vernadsky Taurida Millî Üniversitesi, Odessa Milli Meçkinov Üniversitesi ve Ternopil Batı Ukrayna Üniversitesinde yapılmaktadır. Ayrıca Kiev Yunus Emre Enstitüsünde de Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik faaliyetler yürütülmektedir. Bu durum Türkçenin Ukrayna'da öğrenilmek istenen, talep edilen hedef bir yabancı dil olduğunu ve bu talebe cevap verebilmek adına Türkiye tarafından önemli çalışmalar gerçekleştirildiğini göstermektedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kapsamında başlangıç seviyesi için A1 ve A2, orta seviye için B1 ve B2, ileri seviye için ise C1 ve C2 kurları belirlenmiştir ([TMV, 2020](#)). Belirlenen bu kurlara yönelik Türkçe öğretimi için Ukrayna genelinde Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan Yedi İklim Türkçe Seti kullanılmaktadır. Derslerde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi çerçevesinde dinleme, okuma, konuşma ve yazma olarak dört temel dil becerisinin öğrencilere kazandırılması amaçlanmaktadır. Çünkü yabancı bir dili bilmenin en önemli göstergesi o dilde sözlü ya da yazılı iletişim kurabilmektir ([İşcan, 2011](#)). Bu anlamda Türkçe öğrenmeyi talep eden Ukraynalı öğrencilerin Türkçeyi etkili bir şekilde kullanan bireyler olarak yetiştirilmeleri ve ihtiyaçlarına cevap veren bir eğitim sürecine dâhil edilmeleri hedeflenmektedir. Bunlara rağmen süreçte farklı sorunlarla da karşılaşmakta, bu sorunların çözümlenebilmesi için doğru bir şekilde tespit edilip ortaya konulması bir ihtiyaç olarak görülmektedir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunlara yönelik alan yazında birtakım çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Bu anlamda [Türkben \(2018\)](#), yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yaptığı araştırmada 280 lisansüstü tez incelemiş ve bunlardan 21 araştırmanın yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar üzerine yoğunlaştığını belirtmiştir. Ancak bu sorunlara ilişkin tespitlerde bulunmamıştır. [Uzdu-Yıldız ve Kahhaleh \(2022\)](#), yurt dışında Türkçe öğrenen öğrencilerin telaffuz, gramer, özgüven, konuşma kaygısı ve ifade etme sorunları yaşadıklarını ifade etmişlerdir. [Karababa Candaş \(2009\)](#) çalışmasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin Türkiye'de bu alanda görev yapan öğretim elemanlarının görüşlerine başvurmuştur. [Şengül \(2014\)](#) araştırmasında Türkiye'de Türkçe öğrenen C1 düzeyi 45 öğrenciye dikte yoluyla yazma çalışması yaptırmış ve yaşanan alfabe sorunlarını tespit etmiştir. [Doğan \(2019\)](#) ise yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde MEB bünyesine çalışan öğretmenlerin yaşadıkları sorunları incelediği çalışmasında Türkçe öğretmenlerinin yeterli eğitimi almadıklarını belirtmiştir. [Moralı \(2018\)](#) çalışmasında Suriyeli mülteci çocuklara yönelik gerçekleştirilen Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunları PICTES projesinde görev yapan öğretmen görüşleri çerçevesinde ele almıştır. [Kanat \(2022\)](#) da çalışmasında uyum sınıflarında görev alan 6 Türkçe öğretmeni ve Türkçe öğrenen 9. sınıf 39 Suriyeli öğrencinin görüşlerine yer vermiş ve yaşanan sorunları dile getirmiştir. [Yağcı \(2017\)](#) araştırmasında Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunları Belarus örneği bağlamında incelemiştir. [Maden ve İşcan \(2011\)](#) çalışmalarında Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunları Hindistan örneği

kapsamında ele almıştır. [Nurlu ve Kutlu \(2015\)](#) araştırmalarında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi A1 seviyesinde karşılaşılan yazma sorunlarını Afganistan örneğinde incelemiştir. [Kaldırım ve Degeç \(2017\)](#) Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen B2 düzeyi öğrencilerin yaşadıkları dinleme sorunlarını ele almıştır. Genel anlamda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yaşanan bu sorunların, dilin öğrenildiği ülke özelinde de ayrıca çalışılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretildiği bölgelere ya da Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin özelliklerine göre sorunların farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu noktada karşılaşılan sorunların giderilebilmesi için bu sorunların doğru bir şekilde ortaya konulması önem arz etmektedir. Alan yazın incelendiğinde Ukrayna'da Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik birtakım araştırmaların yapıldığı tespit edilmiştir. [Andriienko \(2014\)](#) çalışmasında Ukrayna'da Türkçe öğretiminin tarihine ve Türkoloji bilimine katkı sağlayan bilim adamlarının çalışmalarına yer vermiştir. [Palii \(2016\)](#) Türkçe ve Ukraynaca dil yapılarını karşılaştırdığı çalışmasında iki dilin söz dizimleri hakkında bilgi vermiştir. [Timkova \(2018\)](#) Türkçeden Ukraynacaya sözlü çeviri sırasında yaşanan zorlukları incelediği çalışmasında sözlü çeviri öğretiminin temel ilkelerini ortaya koymuş ve telaffuz sorunlarından bahsetmiştir. [Açık ve Takıl \(2019\)](#) çalışmalarında, Ukrayna'da Türkçe öğrenen 24 öğrenci ile çalışmış ve öğrencilerin temel dil becerilerini edinme ve Türkçe kaynak bulmada yaşadıkları sıkıntılara değinmiştir. [Khomeniuk \(2020\)](#) Kiev'de Türkoloji bölümlerinde öğrenim görmekte olan 183 öğrencinin katıldığı anket verilerini incelemiş ve öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadığı sorunları saptamıştır. [Karadavut \(2020\)](#) çalışmasında Ukrayna'da Türkçe öğrenen öğrencilerin yaşadıkları sorunları ele almış ve öğrencilerin biçim bilgisi, sesletim, anlam ve cümle bağlamında sorunlar yaşadıklarını dile getirmiştir. [Sofienko \(2018\)](#), yapmış olduğu çalışmada Ukraynalı öğrencilerin Türkçeye ilişkin tutumlarını incelemiş ve çalışmasında 152 öğrenci ve 3 öğretmeni araştırmaya dâhil etmiştir. [Katsion \(2018\)](#) çalışmasında Ukraynalı öğrencilere karşılığı olmayan Türkçe sözcüklerin öğretilmesi sürecine odaklanmış ve bu süreçte yaşanan sorunları belirlemiştir. Ukrayna'da Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine yönelik çalışmalar incelendiğinde Türkiye'den resmi yollarla görevlendirilen ve ana dili Türkçe olan öğretmenlerin/okutmanların ve bu öğretmenlerden/okutmanlardan Türkçe öğrenen Ukraynalı öğrencilerin süreçte yaşadıkları sorunları kapsamlı bir şekilde ele alan bir çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. Bu araştırmanın bu konudaki ihtiyaca cevap vereceği düşünülmektedir.

Genel olarak dünyanın birçok ülkesinde, özel olarak Ukrayna'da Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi Türkçenin görmüş olduğu değer açısından önemli bulunmaktadır. Bununla birlikte süreçte nitelikli bir eğitim gerçekleştirilebilmesi açısından karşılaşılan sorunlar doğru ve açık bir şekilde belirlenmeli daha sonra ise bu sorunlara yönelik çözüm yolları aranmalıdır. Bu çalışmada Ukrayna'da yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde karşılaşılan sorunlar öğrenci ve öğretmen/okutman görüşleri bağlamında araştırılmaktadır. Çalışma bu yönüyle Ukrayna özelinde yapılan diğer araştırmalardan ayrılmaktadır. Nitekim diğer araştırmalarda sorunlar ya öğrenci ya da öğretmen olmak üzere tek bir boyut üzerinden ele alınmakta ya da söz dizimi, sesletim, anlam, cümle, çeviri ve Türkçeye yönelik tutum bakımından incelenmektedir. Bununla birlikte yapılan çalışmada bu sorunların tespiti ile özelde Ukrayna olmak üzere genelde dünyanın farklı ülkelerinde gerçekleştirilen ve yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde karşılaşılan benzer sorunların tespiti ve çözümü için önemli bir kaynak oluşturması hedeflenmektedir. Bütün bunlardan hareketle araştırmanın soruları aşağıdaki şekilde yapılandırılmıştır:

- Ukraynalı öğrencilerin Türkçe öğrenme gerekçeleri nelerdir?
- Ukrayna'da yabancı dil olarak Türkçe öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin süreçte yaşadıkları sorunlar nelerdir?
- Ukrayna'da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde görevli öğretmenlerin/okutmanların süreçte yaşadıkları sorunlar nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma modeli, çalışma grubu, verilerin toplanması ve analizi başlıklarına yer verilmiştir.

1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın amacı ve problemleri dikkate alınarak araştırmada nitel yöntemlerden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Fenomenoloji, önyargılardan ve varsayımlardan arınmış insan deneyimlerini anlamayı amaçlamaktadır (Van Manen, 2007). Fenomenoloji çalışması, "birkaç kişinin bir fenomen veya kavramla ilgili yaşanmış deneyimlerinin ortak anlamını keşfetme" (Creswell, 2021, s. 79) olarak tanımlanmaktadır. Bu anlamda fenomenoloji deseni farkında olunan fakat ayrıntısına ulaşılamayan kavramları derinlemesine ele almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada Ukrayna'da üniversite düzeyinde gerçekleştirilen yabancı dil olarak Türkçe öğretimi sürecinde öğrenci ve öğretmenlerin/okutmanların karşılaştıkları sorunların ilgili katılımcıların yaşanmış deneyimleri çerçevesinde ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır.

2. Çalışma Grubu

Fenomenoloji çalışmalarında veri kaynakları, araştırmanın problemini yaşayan ve bu konuda bilgi verebilecek kişi ya da gruplardır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu bağlamda araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yoluyla belirlenen ve Ukrayna'daki üniversitelerde yabancı dil olarak Türkçe öğrenimi gören 9 Ukraynalı öğrenci ile Ukrayna'daki üniversitelerde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapan 1'i Ukraynalı, 6'sı Türk olmak üzere toplam 7 öğretmenden/okutmandan oluşmaktadır. Çalışma grubunda yer alacak kişilere yönelik ilgili alanda aktif görev yapıyor olması, kur düzeyi, sınıf seviyesi gibi önceden belirlenen ölçütler dikkate alındığından araştırmada amaçlı örneklem türlerinden ölçüt örnekleme modeli kullanıldığı ifade edilebilir. Çalışma grubunda yer alan öğrencilere ilişkin bilgiler Tablo 1'de; öğretmenlere/okutmanlara ilişkin bilgiler ise Tablo 2'de yer almaktadır:

Tablo 1. Çalışma grubunda yer alan öğrencilere ilişkin bilgiler

Öğrenciler	Cinsiyet	Kur Düzeyi	Sınıf Seviyesi
Öğrenci 1	Kadın	C1	Yüksek Lisans
Öğrenci 2	Kadın	B1	Lisans 3. Sınıf
Öğrenci 3	Kadın	B1	Lisans 3. Sınıf
Öğrenci 4	Kadın	B2	Lisans 3. Sınıf
Öğrenci 5	Kadın	C1	Yüksek Lisans
Öğrenci 6	Kadın	C1	Yüksek Lisans
Öğrenci 7	Kadın	B2	Lisans 3. Sınıf
Öğrenci 8	Kadın	B1	Lisans 3. Sınıf
Öğrenci 9	Kadın	C1	Yüksek Lisans

Çalışma grubunda yer alacak öğrencilerin belirlenmesinde B1 ve üzeri kurlarda yer alan öğrencilerin seçilmesine araştırmanın problem durumu gereği özellikle dikkat edilmiştir. Çünkü bu öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenme deneyimleri diğer öğrencilere göre daha yüksektir. Ayrıca görüşmeler Türkçe yapıldığı için bu öğrencilerin deneyimlerini daha rahat ortaya koyabilecekleri planlanmıştır.

Tablo 2. Çalışma grubunda yer alan eğitimcilere ilişkin bilgiler

Eğitimciler	Cinsiyet	Unvanı	Çalıştığı Kurum
Eğitimci 1	Erkek	Öğretmen	Harkiv H. S. Skovoroda Ulusal Pedagoji Üniversitesi
Eğitimci 2	Erkek	Okutman	Lviv Ulusal İvan Franko Üniversitesi
Eğitimci 3	Erkek	Okutman	Kiev Taras Şevçenko Millî Üniversitesi
Eğitimci 4	Erkek	Öğretmen	Ternopil Batı Ukrayna Ulusal Üniversitesi
Eğitimci 5	Kadın	Öğretmen	Lviv Ulusal İvan Franko Üniversitesi
Eğitimci 6	Kadın	Okutman	Odessa Millî Meçnikov Üniversitesi
Eğitimci 7	Erkek	Okutman	Odessa Millî Meçnikov Üniversitesi

3. Verilerin Toplanması

Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen ve 5 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. "Sosyal bilimler alanında görüşme bireylerin deneyimlerine,

tutumlarına, görüşlerine, şikâyetlerine, duygularına ve inançlarına ilişkin bilgi elde etmede etkili bir yöntemdir" (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 129). Fenomenoloji araştırmalarında görüşme ele alınan konunun derinlemesine analizinde önemli bir veri toplama aracı olarak kullanılmaktadır. Çalışmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanmasında uzman görüşüne başvurulmuştur. Bu çerçevede hazırlanan 9 sorudan oluşan taslak görüşme formu 3 alan uzmanı tarafından incelenmiş ve "uygun" / "uygun değil" şeklinde değerlendirilmiştir. Uzmanlar tarafından görüş birliğine varılan 5 soru görüşme formuna alınmıştır. Araştırma verilerinin toplanması sürecinde görüşülen kişilerin talebi ve uygunluk durumuna göre yüz yüze veya online görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerle odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Araştırma gönüllülük esasına göre yürütülmüş ve katılımcılar gönüllü katılım formunu imzalamışlardır.

4. Verilerin Analizi

Çalışma sürecinde elde edilen veriler nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi ile çözümlenmiştir. Patton'a (2014) göre nitel araştırma sürecinde araştırmacı elde ettiği bulguları içerik analizi ile tema ve alt temalara ayırır böylece araştırmanın örüntüsünü ortaya koymuş olur. İçerik analizinin temel amacı elde edilen verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşabilmektir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada Ukrayna'da yabancı dil olarak Türkçe öğretimi/öğrenimi sürecinde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmen/okutman ve öğrencilerden elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiş böylece problem durumu çerçevesinde araştırmanın örüntüsü elde edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada doğrudan alıntılarda öğrenci ve öğretmenlere/okutmanlara kodlar verilmiştir. Buna göre öğrenciler (Ö, 1; Ö, 2; Ö, 3... vb); Öğretmenler/Okutmanlar (E, 1; E, 2; E, 3 ... vb) şeklinde kodlanmıştır. Araştırmanın raporlanması esnasında doğrudan alıntılarda öğrencilerin cevaplarında görülen ek yanlışları anlama müdahale edilmeden düzeltilmiştir. Örnek bir düzeltme aşağıya alınmıştır:

Cevap: "Türk **diziler** birkaç yıl önce **Ukrayna** çok popüler oldu. Birkaç dizi izledikten sonra **Türkçe** çok sevdim" (Ö, 8).

Düzeltilmiş Cevap: "Türk **dizileri** birkaç yıl önce **Ukrayna'da** çok popüler oldu. Birkaç dizi izledikten sonra **Türkçeyi** çok sevdim" (Ö, 8).

BULGULAR

Bulgular başlığı altında çalışma grubunu oluşturan Ukrayna'da Türkçe öğrenen Ukraynalı üniversite öğrencileri ile Ukrayna'da Türkçe öğretimi alanında çalışan Ukraynalı ve Türk öğretmenlerin/okutmanların görüşleri ayrı ayrı kategorize edilerek sunulmuştur. Böylelikle Ukrayna'da öğrencilerin Türkçe öğrenmeyi tercih sebepleri ve yabancı dil olarak Türkçe öğrenme ve öğretme sürecinde karşılaşılan sorunların farklı boyutlarda değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

1. Ukrayna'da yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Ukraynalı üniversite öğrencilerinin yabancı dil olarak Türkçe öğrenme gerekçeleri

Araştırmanın bu bölümünde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Ukraynalı öğrencilerinin görüşleri doğrultusunda ulaşılan bulgular sunulmaktadır. Bu çerçevede araştırmanın içerik analizi neticesinde elde edilen ilk tema "Tercih sebebi" temasıdır. Bu temada Ukraynalı öğrencilerin neden Türkçe öğrenmeyi tercih ettikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Temaya yönelik elde edilen veriler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Ukrayna'da yabancı dil olarak Türkçe öğrenen üniversite öğrencilerinin Türkçe öğrenmeyi tercih etme sebeplerine ilişkin görüşleri

Tema	Alt tema	f
Tercih Sebebi	Türkiye ile Ukrayna arasındaki stratejik ilişkiler	3
	İş bulmak	2
	Türkçeyi sevmek	2
	Türk dizileri	1
	Öğretmen tavsiyesi	1

Tablo 3'te ortaya konan verilere göre Türkiye ile Ukrayna arasındaki politik olarak geliştirilen stratejik ve iyi ilişkiler bu ülkede öğrencilerin Türkçeye ilgi duyup öğrenme isteği oluşturmalarında etkili

olmaktadır. Yine Türkçe öğrenince iş bulacağını düşünen Ukraynalı öğrenciler Türkçe öğrenme isteği duymaktadırlar. Türkçe ile bir şekilde temas eden öğrencilerin dili sevmeleri de öğrenme isteği oluşturmalarında etkili olmaktadır. Yine Türk dizileri ve öğretmen tavsiyesi Ukrayna'da öğrencilerin Türkçe öğrenmelerinde etkili temel faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Temayla ilgili elde edilen görüşlerden bir bölümü aşağıda sunulmuştur:

Gelecekte kimin için çalışmak istediğimi uzun zamandır düşünüyordum. Ve tek bir şey biliyordum-mesleğim dil çalışmalarıyla ilgili olacak. Seçimimi yapmak zordu çünkü benzersiz ama aynı zamanda popüler bir dil öğrenmek istediğimi anladım. Okul öğretmenim bana Türkçe düşünmemi tavsiye etti. Sözlerinden sonra Türk diline, kültürüne, geleneklerine ilgi duymaya başladım ve âşık olduğumu anladım. Şimdi de üniversitede Türkolog olmak için yoluma devam ediyorum. Ve bu beni gerçekten mutlu ediyor (Ö, 3).

Türk dizileri birkaç yıl önce Ukrayna'da çok popüler oldu. Birkaç dizi izledikten sonra Türkçeyi çok sevdim. Sonra Türkçe öğrenebileceğim bir yer aradım. Şimdi burada Türkçe öğrenmeye başladığım için ne kadar mutluyum (Ö, 8).

Türk dili ve Türk kültürü benim için çok ilginç. İleride Türkçe ile ilgili bir iş bulmak istiyorum. Ben de Türkiye'yi ziyaret etmek ve muhtemelen oraya taşınmak istiyorum (Ö, 4).

Önceden Fransızca öğrenmek istedim ama Türkçeyi duyduğum zaman ondan bayıldım. Bu yüzden onu seçtim ve şimdi onu seçtiğim için çok mutluyum (Ö, 2).

Ukrayna ve Türkiye arasındaki ilişki son zamanlarda hızlı bir şekilde gelişmeye başlamıştır. Dolayısıyla zaman geçtikçe bu alanında Türkçeyi bilen uzmanlara ihtiyaç duyulur. Bu nedenle tercihim Türkçe olmuştur (Ö, 9).

2. Ukrayna'da yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Ukraynalı üniversite öğrencilerinin karşılaştıkları sorunlar

Araştırmanın içerik analizi neticesinde elde edilen ikinci tema "Temel Dil Becerileri Sorunları" temasıdır. Bu temada Ukraynalı öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenme sürecinde temel dil becerilerinin öğrenimi bağlamında yaşadıkları sorunlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Temaya yönelik elde edilen veriler Tablo 4'te sunulmuştur.

244

Tablo 4. Ukrayna'da yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin temel dil becerilerinin öğrenimine ilişkin karşılaştıkları sorunlar

Tema	Alt tema	Kod	f
Temel Dil Becerilerinin Öğrenimine İlişkin Sorunlar	Okuma/Anlama Sorunları	Metnin ilk okumada anlaşılabilmesi/ zaman sorunu	3
		Türkçede çok anlamlılıktan/kelime bilgisi yetersizliğinden kaynaklı anlama sorunları	3
		Yavaş okuma	2
		Türkçenin kelime ve cümle yapısından kaynaklı anlama sorunları	1
		Hâl ve iyelik eklerinin yazımında yaşanan sorunlar	3
	Yazma Sorunları	Türkçeye özgü seslerin yazımında yaşanan sorunlar	2
		Sözcük dağarcığının yetersizliğinden kaynaklı istenen uzunlukta metin yazamama sorunu	2
		Türkçe söz diziminin karmaşık görülmesinden kaynaklı yazma sorunları	1
		Hızlı konuşmadan kaynaklı dinleme/izleme içeriğinin anlaşılabilmesi sorunu	7
		Dinleme/izleme içeriğinin ilk dinlemede/izlemede anlaşılabilmesi/ zaman sorunu	3
	Dinleme/İzleme Sorunları	Türkçe cümle kurmanın zor ve karmaşık görülmesinden kaynaklı konuşma sorunları	4
		Konuşma kaygısı	2
		Konuşmada pratik yetersizliği	2
		Cümle yapısının ana dilden farklı olmasından kaynaklı konuşma sorunları	1

Tablo 4'te ortaya konan veriler Ukrayna'da yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin okuma/anlama ve dinleme/izleme anlama sürecinde zaman sorunu yaşadıklarını göstermektedir. Öğrenciler ilk okunması ya da dinlenmesi/izlenmesi sürecinde metni/içeriği anlayamadıklarını ifade etmişlerdir. Okuma sürecinde yeterli hıza ulaşamaması ve dinleme/izleme sürecinde konuşmacıların hızlı konuşmaları da okuma/anlama ve dinleme/anlama sorunları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlarla birlikte Türkçe kelimelerin çok anlamlılık özelliğinden dolayı okuma anlama sorunu ile karşılaşılmaktadır. Bu anlamda öğrencilerin özellikle mecaz anlamlı sözcük ve söz gruplarını okuma ve anlamada zorlandıkları tespit edilmiştir. Yazma bağlamında ise öğrencilerin özellikle hâl ekleri ve iyelik eklerinin yazımı, Türkçeye özgü seslerin yazımı ve sözcük dağarcığının yetersizliğinden kaynaklı olarak istenen uzunlukta metin oluşturamama sorunları yaşadıkları belirlenmiştir. Türkçe cümle kurmanın zor ve

karmaşık görülmesi, konuşma kaygısı, konuşma öğrenimi sürecinde yeterli pratik ve uygulama yapma olanağının bulunmaması konuşma becerisinin öğrenimi sürecinde öğrencilerin yaşadıkları sorunlar olarak görülmektedir. Temayla ilgili elde edilen görüşlerden bir bölümü aşağıda sunulmuştur.

Metinlerden bir kerede bilgi almak benim için zor, sadece onları dikkatlice okumak için biraz zamana ihtiyacım var (Ö, 4).

Okuma alanında başarılı bir öğrenci olmak için kelimelerle alakalı büyük bir çalışmanın yapılması gerekmektedir. Cümleyi ya da metni anlayabilmek için belirli bir kelime hazinesine sahip olmak gerekir. Dolayısıyla daimî bir şekilde sözlük ile çalışmak bazen zordu (Ö, 6).

Daha hızlı okumak istiyorum. Metinde bazı kelimeleri bilmiyorum bu yüzden bazen anlam ile problem vardır (Ö, 8).

Yazmamda basit kelimeler ve dil bilgisini kullanıyorum. Yeterli uzun metni yazamıyorum (Ö, 2).

Yazma alanında karşılaştığım sorun cümle yapısıdır. Ukraynaca ve Türkçe arasında cümle yapısında büyük farklılık olduğu için büyük cümlelerin düzgün bir şekilde kurulması zordu (Ö, 6).

Yazma beceri alanında karşılaştığım sorunlardan biri grameri bazen doğru bir biçimde kullanmadıklarımdır. Özellikle hâl ekleri ve isim tamlamasını ana dilimden farklı olduğu için yanlış kullandığım oluyor (Ö, 9).

Türk insanlar biraz hızlı konuşuyorlar ve bu yüzden onları anlamıyorum (Ö, 2)

Bence asıl sorun, Türklerin genellikle çok hızlı konuşuyorlar. Ayrıca şunu da fark ettim, örneğin sadece bir öğretmenle uzun süre konuşursam, Türkçe konuşan diğer insana alışmam zor oluyor (Ö, 3).

İlk defa dinlerken metni tam olarak anlayamıyorum, bu yüzden bir veya iki defadan fazla dinlemem gerekiyor (Ö, 7).

... bir videoyu izlediğimde konuşmalar tek ayrılmaz ses olarak geliyordu, hızlıca kelimeleri ayırmak oldukça zordur (Ö, 9).

Biraz utaniyorum ve bazı kelimelerin telaffuzu benim için zor (Ö, 1).

Karmaşık cümleler kurmakta pek iyi değilim (Ö, 4)

Cümle yapısı (Ukrayna dilinin farklı bir mantığı olması nedeniyle). Örneğin: Türkçe, "Ben arkadaşım ile spor yapıyorum"; Ukraynaca ise "Ben yapıyorum spor ile arkadaşım" (Ö, 5).

Yavaş ve doğru konuşmaya çalışıyorum ama çok fazla kelime bilmemiz gerekiyor çok konuşmak için ve konuşmada daha fazla pratik yapmak istiyorum. Bu biraz zor oluyor (Ö, 7).

Araştırmının içerik analizi neticesinde elde edilen üçüncü tema "Öğrenme Süreci Sorunları" temasıdır. Bu temada Ukraynalı öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenme sürecinde genel olarak yaşadıkları sorunlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Temaya yönelik elde edilen veriler Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Ukrayna'da yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin öğrenme sürecinde karşılaştıkları sorunlar

Tema	Alt tema	f
Öğrenme Süreci Sorunları	Uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunlar	5
	Aksanlı konuşma kaygısı	4
	Hata yapma kaygısı	3
	Türkçe ders sayısının yetersizliği	3
	Motivasyon eksikliği	2
	Ukraynaca-Türkçe sözlük, kaynak kitap ve materyal yetersizliği	2
	Ülkedeki savaş gerginliği	2
	Türkiye'den arkadaş bulma güçlüğü	1

Tablo 5'te ortaya konan veriler Ukrayna'da yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin öğrenme sürecinde karşılaştıkları sorunların başında Covid-19 salgını nedeniyle ve uzaktan eğitim sürecine bağlı yaşanan sorunlar olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında aksanlı konuşma ve hata yapma kaygıları, sosyal hayatta Türkçe pratiği yapamama, ana dilde kaynak yetersizliği de öğrencilerin süreçte yaşadıkları önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Öğrenciler Türkçe ders sayısının programdaki diğer derslere oranla az olduğunu dile getirmişlerdir. Ülkede yaşanan savaş gerginliği de öğrencilerin süreçteki motivasyonlarını düşüren bir sorun olarak tespit edilmiştir.

Öğretim sürecinde yaşadığım sorunlar Covid 19 pandemisinin başlamasıyla ilgilidir. Maalesef, 3. sınıftan beri yeteri kadar yüz yüze eğitim alamadık (Ö, 6).

Bazen öğretmenler veya öğrenciler online derslerde kötü internete sahiptir (Ö, 4).

Telaffuzumu geliştirmek istiyorum. Türkçeyi güçlü bir Ukrayna aksanıyla konuştuğumu düşünüyorum (Ö, 8).

Ukraynaca üzerine Türkçeyi açıklayan ve anlatan kitapların olmaması büyük sıkıntıydı. Kaliteli Ukraynaca – Türkçe sözlük eksik olduğu için kelimenin doğru çevirisini araç diller üzerinden yapmak zorunda kalıyorum (Ö, 9).

Haftada birkaç ders yapılır. Ders programında sadece üç ders var (Ö, 2).

Ders programımızda Türkçe az olabilir ve program diğer derslerle doludur (Ö, 3).

Bana kalırsa, daha fazla metin yazarak karmaşık cümleler oluşturmayı tercih etmeliyiz (Ö, 5).

Türkiye’den arkadaş bulmak çok zor (Ö, 1).

Ülkemde savaş var. Bu beni kötü hissettiriyor (Ö, 7)

3. Ukrayna’da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde görevli öğretmenlerin/okutmanların karşılaştıkları sorunlar

Araştırmının bu bölümünde yabancı dil olarak Türkçe öğreten Türk ve Ukraynalı öğretmenlerin/okutmanların görüşleri doğrultusunda ulaşılan bulgular sunulmaktadır. Bu çerçevede araştırmanın içerik analizi neticesinde elde edilen dördüncü tema “Temel Dil Becerileri Sorunları” temasıdır. Bu temada Ukrayna’da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde görevli öğretmenlerin/okutmanların temel dil becerilerinin öğretimi bağlamında yaşadıkları sorunlar ortaya konulmaya çalışılmıştır. Temaya yönelik elde edilen veriler Tablo 6’da sunulmuştur:

Tablo 6. Ukrayna’da yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerin/okutmanların temel dil becerilerinin öğretimine ilişkin karşılaştıkları sorunlar

Tema	Alt Tema	Kod	f
Temel Dil Becerileri Sorunları	Okuma/Anlama Sorunları	Yavaş okuma ve okuduğunu doğru anlamlandırmada yaşanan güçlük	5
		Alfabe farklılığı nedeniyle okumada zorlanma ve okuma bozukluğu sorunları	4
		Kur düzeylerine uygun Türkçe okuma kaynağı yetersizliği	1
	Yazma Sorunları	Yazma kaygısı	2
		Yazım yanlışları	2
		Öğrencilerin el yazılarını anlamlandırmada yaşanan güçlük	1
		Uzaktan eğitim nedeniyle yazma çalışmalarında anında düzeltme yapılamaması sorunu	1
	Dinleme/izleme Sorunları	Dinleme/izleme sürecinde yavaş anlamlandırma. Dinleme/izleme içeriklerindeki konuşmaların hızlı bulunması. Zaman sorunu	4
		Amaca uygun materyal yetersizliği	2
		Yetersiz kelime bilgisi	2
	Konuşma Sorunları	Konuşma kaygısı	3
		Türkçe ses içeren sözcüklerin telaffuzu	2
		Türkçe konuşmada pratik yetersizliği	2

Tablo 6’da ortaya konan verilerden hareketle Ukrayna’da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde görevli öğretmenler/okutmanlar Türkçe okuma becerisinin kazandırılıp geliştirilmesi sürecinde birtakım sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu çerçevede öğrencilerin genelde yavaş okuma sorunu ile birlikte okuduklarını doğru anlamlandırma sorunu yaşadıklarını vurgulamışlardır. Alfabe farklılığından kaynaklı olarak özellikle temel seviye kurlarında okuma bozukluklarının sık karşılaşılan okuma sorunları olduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte öğrencilerin kur seviyelerine uygun okuma yapabilmeleri için ders kitapları harici okuma kitaplarının yetersiz olduğu öğretmenler/okutmanlar tarafından ifade edilmiştir.

Ukrayna’da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde görevli öğretmenler/okutmanlar, Ukrayna’da Türkçe yazma becerisinin kazandırılması ve geliştirilmesi sürecinde de çeşitli sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin yaşadıkları yazma kaygısı bu anlamda yaşanan sorunların başında gelmektedir. Yine Türkçenin sondan eklemeli dil yapısı ile ses olaylarına dayalı yazım kurallarının Ukraynalı öğrencilerin yazma çalışmalarında yazım yanlışlarına yol açtığını belirtmişlerdir. Özellikle öğrencilerin yazma çalışmalarında eklerin yazımı, ses olaylarından kaynaklı yazımlar ile ayrı ve bitişik yazılan kelimelerin yazımında sorunlarla karşılaştıklarını vurgulamışlardır. Ukrayna’da Kiril alfabesinin kullanılmasına bağlı olarak öğrencilerin Latin alfabesindeki el yazılarının okunması ve anlamlandırılmasının güçlüğü karşılaşılan bir diğer yazma sorunu olarak görülmektedir. Bu anlamda öğretmenler/okutmanlar öğrencilerin Latin alfabesi ile yazmada zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Yine yazma sürecinde karşılaşılan bir diğer sorun ise uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin yazma

çalışmalarına yönelik anında düzeltme uygulamasının yapılamamasıdır. Öğretmenlere göre bu durum yazma sorunlarının artmasına neden olmaktadır.

Ukrayna'da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde görevli öğretmenler/okutmanlar, Ukrayna'da Türkçe dinleme/izleme becerisinin kazandırılması ve geliştirilmesi sürecinde de çeşitli sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Dinleme/izleme sürecinde yavaş anlamlandırma ve dinleme/izleme içeriklerindeki konuşmaların hızlı bulunması bu sorunların başında gelmektedir. Öğrenciler özellikle temel düzey kurlarda dinleme/izleme içeriklerindeki konuşmaları hızlı bulmakta ve bu içerikleri anlamlandırmada zorlanmaktadır. Bu durumun sürece zaman sorunu olarak yansıdığı öğretmenler/okutmanlar tarafından ifade edilmiştir. Yine dinleme/izleme becerisinin geliştirilmesinde kullanılacak yeterli içeriğin olmaması dinleme/izleme becerisinin kazandırılıp geliştirilmesinde karşımıza çıkan bir diğer sorun olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin Türkçe 'de yeterli kelime bilgilerinin olmaması dinleme/izleme sürecini daha da zorlaştırmaktadır. Okuma sürecinde sözlükten rahat bir şekilde yararlanan öğrenciler dinleme sürecinde kelimeyi görmediği için sözlükten yararlanmakta zorlanmakta ve bu durumda dinleme/izleme içeriğini anlamlandırmada güçlük yaşamaktadırlar.

Ukrayna'da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde görevli öğretmenler/okutmanlar, Ukrayna'da Türkçe konuşma becerisinin kazandırılması ve geliştirilmesi sürecinde de çeşitli sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin yaşadıkları konuşma kaygısı bu anlamda yaşanan sorunların başında gelmektedir. Öğrencilerin Ukrayna'da eğitim almaları Türkçe öğretmenleri/okutmanları dışında ana dili Türkçe olan konuşmacılarla pratik yapmalarının önünde büyük bir engel teşkil etmektedir. Bu durumda öğrencilerin yeterli Türkçe konuşma pratiği yapamadıkları ve bu durumda Türkçe konuşma becerisinin öğretiminde güçlük yaşandığı öğretmenler/okutmanlar tarafından ifade edilmiştir. Yine öğretmenler/okutmanlar öğrencilerin özellikle Türkçe 'ye özgü sesler içeren kelimelerin telaffuzunda zorlandıklarını bu anlamda konuşma sürecinde telaffuz hataları ile karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Temayla ilgili elde edilen görüşlerden bir bölümü aşağıda sunulmuştur.

Alfabe farklılığı nedeniyle (Kiril/Latin) özellikle temel düzey kurlarda öğrencilerimin okumakta zorlandıklarını söyleyebilirim (E, 1).

... öğrenciler okuma esnasında c, ğ, ü, ö, ı seslerini çıkarmakta zorluk yaşamaktadırlar. Bu anlamda okuma bozuklukları ile karşılaşıyorum (E, 2).

Yazma konusunda internet ve mobil uygulamalar üzerinden ödevlendirme yapılabilmektedir ancak yazma sonunda sınıf ortamındaki anında düzeltme yapılamamaktadır. Bu durum yazma sorunlarını artırmaktadır (E, 4).

Türkçenin sondan eklemeli yapısı özellikle eklerin yanlış kullanılmasına neden olmakta bu da yazma sürecinde yazım yanlışları olarak karşımıza çıkmaktadır (E, 6).

Dinleme becerisi ve dinlediğini anlama sürecinde yeni başlayan öğrenciler için kelime bilgisinin kısıtlı olmasından kaynaklı sıkıntılar olmaktadır (E, 5).

...internet olanağı olduğu için çok fazla dinleme ve izleme yaptırılabilir ancak bu materyaller kur düzeylerine uygun hazırlanmış materyaller değildir bu yüzden derste verimli bir biçimde kullanılamamaktadır (E, 6).

Dinleme/izleme öğrencilerin en zorlandıkları alan. Bazen 2-3 kez tekrar dinleme yaptırıyorum. Dinlemeyi okumaya göre daha yavaş anlamlandırıyorlar. Konuşmaları özellikle temel seviye kurlarda çok hızlı buluyorlar (E, 7).

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerle etkileşimim çok sınırlıdır. Bu şartlar altında konuşma becerilerine öğretim setleri ve kendi yapmış olduğum çalışmalarla devam edilmektedir. Bu da süreci zorlaştırmaktadır (E, 4).

Konuşma becerisinin geliştirilmesindeki en büyük engel öğrencilerdeki özgüven yetersizliği, öğrencilerin yanlış konuşma endişesi ile derste çekingen davranmalarıdır (E, 6).

Araştırmının içerik analizi neticesinde elde edilen beşinci tema "Öğrenme Süreci Sorunları" temasıdır. Ukrayna'da yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapan üniversitelerde görevli öğretmenlerin/okutmanların öğrenme sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin bulgular Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7. Ukrayna'da yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapan üniversitelerde görevli öğretmenlerin/okutmanların öğretme sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri

Tema	Alt Tema	f
Öğretme Süreci Sorunları	Çevrimiçi derslerin iletişim problemlerine neden olması	7
	Türk kültürü ile ilgili materyallerdeki yetersizlikler	4
	Kütüphanelerde Türkçe kaynak yetersizliği	3
	Teknolojik araçların eski ve dillerinin Ukraynaca olması	3
	Seçmeli Türkçe derslerinde öğrenci motivasyonunun düşüklüğü	2
	Öğrenci değişim programları ve staj alanındaki yetersizlikler	2
	Sınıf kütüphanelerinin yetersizliği	2

Tablo 7’de ortaya konan verilerden hareketle Ukrayna’daki üniversitelerde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde görevli öğretmenlerin/okutmanların öğretim sürecinde yaşadıkları en büyük sorun Covid-19 salgını nedeniyle derslerin çevrimiçi devam etmesidir. Bu derslerde iletişim sorunlarının sıklıkla yaşandığı belirtilmektedir. Bunun yanında kütüphanelerde Türkçe kaynak yetersizliği olduğu görülmektedir. Ukrayna’da yabancı dil olarak Türkçe öğretimi veren üniversitelerin Türkiye’deki üniversitelerle olan ilişkilerinin yetersiz olması ve Türkçe alanında staj yapma imkânının kısıtlı olması da bir başka sorun olarak dile getirilmiştir. Bu anlamda Türkçe öğrenen Ukraynalı öğrencilerin Türkiye’deki üniversitelerin değişim programlarını etkili bir şekilde kullanamadıkları belirlenmiştir. Ayrıca bazı üniversitelerde Türkçe dersinin seçmeli olmasından kaynaklanan motivasyon sorunları da bulunmaktadır. Bu derslerde öğrencilerin motivasyonlarının zorunlu Türkçe derslerine nazaran daha düşük olduğu ifade edilmektedir. Buna ek olarak Türk kültürünün tanıtımına yönelik materyal sıkıntısı yaşanmaktadır. Öğretmenler/okutmanlar Türk kültürünü tanıtmak için yerel kıyafetler, Türk müziğine ait çalgılar, geleneksel eşyalar vb.ne ihtiyaç duyduklarını bu materyallerin bulunmadığı için istenen düzeyde derslerde Türk kültürünü tanıtmaya yönelik faaliyetler gerçekleştiremediklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler/okutmanlar kişisel eşyalarından ya da çabaları neticesinde ulaştıkları materyaller ile bunu yapmaya çalıştıklarını belirtmişlerdir. Temayla ilgili elde edilen görüşlerden bir bölümü aşağıda sunulmuştur.

Kendi bilgisayarım dışındaki bilgisayarları kullanmak zorunda kaldığımda Kiril harfli klavye kullanma, elektronik postamı açamama, çıktı alamama gibi kısa süreli ve küçük sorunlar yaşamıştım (E, 1).

Üniversitenin dersi programa yerleştirmesiyle ilgili sorun yaşıyorum. Seçmeli ders niteliğinde Türkçe dersi programa dâhil edilmiş. Bu durum öğrencileri çabalamaya sevk etmiyor. Öğreticiyi zor durumda bırakıyor (E, 4).

... en büyük sorun, salgın sebebiyle iki yıldır devam eden karantina şartlarıdır. Özellikle temel seviyelerdeki yabancı dil öğretimi açısından olumsuz etkilerini çok fazla yaşadım. A1 seviyesinde bir sınıfta yüz yüze derslerde aşabileceğiniz birçok iletişim problemini çevrimiçi derslerde aşmak çok zor oluyor. Yeni bir kelime öğretirken onun kalıcılığını sağlamak üzere sınıf ortamında kullanabileceğimiz jest ve mimikleri veya tahtayı online derslerde kullanamıyoruz (E, 3).

Sınıftaki kitaplıkta yeterince Türkçe kaynak bulunmamaktadır. Bu sorunu her okutman kendi imkânları ve deneyimleriyle aşmaya çalışmaktadır. Erişilebilen farklı kaynakların pdf dosyaları ile bu eksiklik bireysel çabalarla giderilmeye çalışılmaktadır (E, 2).

Türkçe öğrenen Ukraynalı öğrencilerin değişim programları aracılığı ile Türkiye’ye gönderilmesi alanında sıkıntı yaşamaktayız. Öğrencilerin Türkiye’de staj yapma imkânı bulabilmesi için imkânların sağlanmasını diliyoruz (E, 5).

Özellikle dilin kültür içinde verilmesinin gerekliliği düşünülecek olursa Türk kültürü ile ilgili materyallerin yetersizliği önemli bir sorundur (E, 6).

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırma Ukrayna’da yabancı dil olarak Türkçe öğretim sürecinde öğrenci ve öğretmenlerin/okutmanların görüşlerine odaklanmaktadır. Çalışmada Ukrayna’da öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeyi tercih etme sebepleri ve yabancı dil olarak Türkçe öğrenme ve öğretme sürecinde karşılaşılan sorunların farklı boyutlarda değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Süreçte hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin/okutmanların karşılaştıkları sorunlar ele alınmaktadır. Böylelikle karşılaşılan bu sorunların çözümüne ilişkin gerekli uygulamaların geliştirilmesine katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre Ukrayna’da yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Ukraynalı üniversite öğrencilerinin Türkçeyi iki ülke arasındaki olumlu ilişkiler, iş bulabilme, Türk dizilerini sevmeye ve

öğretmen tavsiyesi gibi nedenlerle tercih ettikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar Türkçenin Ukrayna'da öğrenciler tarafından öğrenilmek istenen önemli bir yabancı dil olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır. Alanda yapılan diğer çalışmalarda da bu durumu destekler nitelikte sonuçlara ulaşıldığını söylemek mümkündür. Nitekim [Açık ve Takıl'a \(2019\)](#) göre de Türkçe, Ukrayna'da prestijli bir dil olarak görülmektedir. [İşigüzel ve Novikava \(2022\)](#) Belaruslu öğrenciler üzerinde yaptıkları çalışmada öğrencilerin benzer sebeplerle Türkçe öğrenmek istedikleri sonucuna ulaşmıştır. İlgili çalışmada öğrencilerin iş bulmak, Türk kültürünü sevmek, dil öğrenme isteği gibi sebeplerle Türkçe öğrenmek istedikleri sonucuna ulaşmıştır. [Sofienko'nun \(2019, s. 45\)](#) yapmış olduğu çalışmada ise Ukraynalı üniversite öğrencilerinin en çok Ukrayna (%36.84) ve Türkiye'de (%18.42) iş bulabilmek amacıyla Türkçe öğrendikleri ortaya konulmaktadır. Bu sonuçlara göre Ukrayna'da Türkçe öğretimi sürecinde mesleki Türkçe derslerinin bir gereksinim olarak görüldüğü ifade edilebilir. Bu anlamda mesleki Türkçe dersleri üniversitelerin ders kataloglarında mutlaka yer almalı ve öğrencilerin bu taleplerine cevap verilmelidir.

Araştırmada Ukraynalı öğrencilerin ve öğretmenlerin/okutmanların yabancı dil olarak Türkçe öğrenme sürecinde temel dil becerilerinin öğrenimi/öğretimi bağlamında yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgulara da ulaşılmıştır. Bu anlamda Ukrayna'da yabancı dil olarak Türkçe öğrenen ve öğreten katılımcıların temel dil becerileri bağlamında okuma, dinleme, konuşma ve yazma beceri alanlarının tamamında birtakım sorunlarla karşılaştıkları tespit edilmiştir. Buna göre yazma ve konuşma beceri alanlarında öğrencilerin en çok Türkçe cümle kurmakta özellikle de uzun cümleler kurmakta zorlandıkları belirlenmiştir. Bu durumun öğrencilerin ana dilleri ile hedef dilin yapılarının farklı olması ve bu dillerin farklı dil ailelerine ait olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu bağlamda [Palii \(2016\)](#) de çalışmasında Slav ve Türk dilleri arasında özellikle sözdizimi noktasında uyumsuzluklar olduğunu dile getirmektedir. [Karadavut \(2020\)](#) iki dildeki alfabe ve sesletim farklılığı nedeniyle özellikle ö, ü ve ğ seslerinin telaffuzunda sorunlar yaşandığını ifade etmektedir. [Khomeniuk \(2020\)](#) da bu seslere ek olarak k (ince ve kalın), n (nazal), t, r ve c sesleri ile uzun okunması gereken ünlülere dikkat çekmiştir. [Kanat \(2022\)](#) ile [Açık ve Takıl \(2019\)](#) da çalışmalarında benzer bir biçimde Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin en sık sorun yaşadıkları becerilerin yazma ve konuşma becerileri olduğunu belirtmektedirler. Ayrıca araştırmada öğrencilerin yazma ve konuşma kaygılarının da bu sorunların ana nedenleri arasında olduğu tespit edilmiştir. Bu kaygıların, öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenme sürecinde özgüvenlerini düşürdüğü ve öğrenme motivasyonlarını olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Bu sorunların aşılmasında öğrencilerin kendilerini yazılı ve sözlü olarak Türkçe ifade edebilmeleri için fırsatlar sunulması son derece önemlidir. Öğrencilerin Türkçe öğrenirken eğlenebilmeleri ve motivasyonlarını koruyabilmeleri amacıyla yaratıcı ve ilgi çekici etkinlikler düzenlenebilir. Öğrenciler Türkçe şarkılar söyleyebilir, film/dizi izleyebilir, oyunlar oynayabilir ve Türkçe konuşan arkadaşlar edinebilirler.

Dinleme/izleme beceri alanında özellikle ana dili olarak Türkçe konuşanların konuşma hızlarının Ukraynalı öğrencilerin dinlediklerini anlamlandırmada sorunlar yaşamalarına yol açtığı tespit edilmiştir. [Khomeniuk \(2020\)](#) çalışmasında Ukrayna'da Türkçe öğrenen öğrencilerin, temel dil becerileri arasında en çok zorlandıkları becerinin dinleme (%43,2) olduğunu tespit etmiştir. [Timkova \(2018\)](#) da konuşma hızının öğrencilerin dinleme becerilerinde önemli bir role sahip olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca Ukrayna'da Türkçe konuşan kişilerle pratik yapma olanağının sınırlı olması bu sorunun aşılmasında önemli bir engel teşkil etmektedir. Bu sorunun giderilebilmesi için amaca uygun ve farklı konuşma hızlarında dinleme/izleme materyallerinin geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. [Palii \(2016\)](#) Ukraynalı öğrencilerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenme sürecinde dinleme sorunlarının temel seviyede yaşandığını ve zamanla çözüldüğünü belirtmiştir. Bu ilerlemenin gerçekleşebilmesi için ise temel seviyede etkili ve işlevsel dinleme/izleme içeriklerinin hazırlanmasının önemini vurgulamıştır. Bu açıdan araştırma sonuçları ilgili araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Okuma beceri alanında ise hem öğrenciler hem de öğretmenler/okutmanlar tarafından metnin ilk okumada anlaşılmadığı ve yavaş okuma problemi yaşandığı belirtilmektedir. Bununla birlikte hem okuma bozuklukları hem de okuduğunu anlamlandırmada yaşanan sorunlar bu alanda yaşanan başlıca problemler olarak görülmektedir. [Melanlıoğlu \(2017\)](#) yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin seçimi konusunda düzey, ilgi, ihtiyaç, kültürel etkileşim ve becerilere dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metninde de [\(2020\)](#) fikir sahibi olmak için okuma, bilgi ve sav için okuma ya da serbest zaman etkinliği olarak okuma arasında temel farklılıklar bulunduğu ifade edilmektedir. Bu durumda metin seçimi ile birlikte öğrencilerin okuma amaç ve şeklinin de bu sorunun giderilmesinde göz önünde

bulundurulması gerektiği ifade edilebilir. Bu bağlamda kur düzeylerine göre okuma kitapları hazırlanması ve bu kitaplara öğrencilerin erişimlerinin kolaylaştırılması önem arz etmektedir.

Hint-Avrupa dil ailesinin Slav dilleri kolunda yer alan Ukrayna'da Kiril alfabesi kullanılmaktadır. Türkçe derslerinde öğrenciler yabancı oldukları bir alfabe sistemiyle karşılaşmaktadırlar. [Tunçel \(2013\)](#) bu durumun farklı ses ve dil karakterleri ile karşılaşan yabancı dil öğrencilerinde tedirginliğe yol açabileceğini ifade etmektedir. Nitekim Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde alfabe öğretiminin önemli bir yeri vardır ve süreç içerisinde başta yazma olmak üzere temel dil becerilerinin tamamı bu durumdan etkilenmektedir ([Erol, 2016](#)). Araştırma sonucuna göre Türkçe öğrenen öğrencilerin özellikle okuma/anlama ve yazma beceri alanlarında alfabe farklılığı nedeniyle zorlandıkları görülmektedir. Bu sonuç [Katsion \(2018\)](#); [Sofienko \(2019\)](#), [Khomeniuk \(2020\)](#), [Karadavut'un \(2020\)](#) çalışmalarından elde ettikleri sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Bu bağlamda temel düzey kurlarda öğrencilerin Latin alfabesini eksiksiz olarak öğrenmelerine, Latin alfabesinde yer alan sesleri tanımlarına ve özellikle telaffuz güçlüğü çeken öğrencilerin, öğretmen gözetiminde, okuma egzersizleri yapmalarına özen gösterilmelidir.

Araştırmada, Türkçe öğrenme sürecinde filoloji fakülteleri dışında seçmeli ders olarak okutulan Türkçe derslerinde öğrencilerin motivasyonlarının düşük olduğu öğretmenler/okutmanlar tarafından ifade edilmiştir. Nitekim [Masgoret ve Gardner \(2003\)](#) yabancı dil öğrenim sürecinde motivasyonun etkili bir faktör olduğunu ve süreçte önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Bununla birlikte olumlu motivasyon ve tutuma sahip olan öğrencilerin ders sürecinde yüz yüze kaldıkları zorluklar nedeniyle kaygılanmaya başladıkları, dil öğrenmeye ilişkin tutumlarının ve motivasyonlarının düştüğü; dahası, bazı öğrencilerin başta istekli ve meraklı olmalarına rağmen, bunların yabancı dil öğrenme sürecini yarıda kestikleri görülmektedir ([Şengül, 2020](#)). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde görevli olan öğretmen ve okutmanların bu durumun bilincinde olmaları son derece önemli bulunmaktadır.

Araştırmaya göre Türkçe öğrenme ve öğretme sürecinde hem öğrenciler hem de öğretmenler/okutmanlar tarafından uzaktan eğitime bağlı sorunlar yaşandığı dile getirilmektedir. Öğrenciler uzaktan eğitim sürecinde özellikle konuşma becerisi özelinde iletişime bağlı kaygı yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Dil öğrenme sürecinde yaşanan kaygı bireyin iletişim kurmada yetersiz ve içe dönük olarak algılanmasına neden olmaktadır ([Varışoğlu ve Varışoğlu, 2018, s. 83](#)). Yüz yüze etkileşim olmaması nedeniyle en büyük sorun konuşma becerisinde görülmektedir ([Trajanaviç, Domazet, ve Biljana, 2007](#)). Ortak bir sorun olarak başkaca alanlarda da uzaktan eğitim sürecinde öğretmen öğrenci iletişimde problemlerin olduğunu tespitleyen araştırmalar ([Bakırcı, Ertuş Tunç ve Cengiz, 2023](#); [Demirbilek, 2021](#); [Deniz ve Bağçeci, 2022](#); [Kavuk ve Demirtaş, 2021](#); [Toprakçı ve Hepsöğütü, 2022](#); [Toprakçı, Hepsöğütü ve Toprakçı, 2021](#); [Yavuz ve Toprakçı, 2021](#)) vardır. Bu temelde öğrencilerin telaffuz hatalarının ve konuşma kaygılarının temel sebepleri arasında uzaktan eğitim sürecinde yaşanan bu iletişim ve etkileşim sorunları gösterilebilir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde hem yüz yüze hem de uzaktan eğitim sürecinde planlamanın önemli bir yeri vardır. [Büyükkız \(2021\)](#) Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde içerik ve planlamanın uzaktan eğitime, hedef kitlenin dil seviyesine ve Türkçe öğrenme amacına uygun olarak yapıldığında öğrencilerin istenilen seviyelere ulaşılmasının daha kolay olacağını belirtmektedir. Bu noktada süreçte karşılaşılan öğrenme sürecine yönelik problemlerin aşılması için sürecin iyi bir plan ve program doğrultusunda yürütülmesi önem arz etmektedir. Yine dil öğretiminde görsel, işitsel ve teknolojik araçların kullanımı, birden çok duyu organına hitap etmesi dolayısıyla, öğrencilerin ilgilerini çekmekte ve öğretimin daha etkili olmasını sağlamaktadır ([Alver, 2019, s. 15](#)). Ancak uzaktan eğitimde teknolojinin tam olarak kullanılamaması, uzaktan öğretim yapan öğretmenlerin bu alanda yeterli eğitimlerinin olmaması ve materyallerin niteliksizliği dil eğitiminde sorunlara neden olmaktadır ([European Commission, 2014, s. 1](#)). Bu anlamda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde bilgisayar ve internet destekli öğretim, interaktif dil öğretim sınıfları ile web 2.0 araçlarının kullanımına önem verilmesi yerinde olacaktır ([Çangal, 2022](#)). Bunun yanında uzakatan eğitimde öğretmenlerin teknolojik pedagojik bilgi eksiklikleri ve teknolojiye uyum sağlamalarındaki yetersizliklerin de sorun teşkil ettiği belirtilmektedir ([Ağaoğlu ve Bavlı, 2023](#)). Bu çerçevede düzenlenecek öğretmen eğitimleri, oluşturulacak çoklu öğrenme ortamları ve geliştirilecek nitelikli materyaller karşılaşılan problemlerin azalmasına hizmet edecektir.

Sonuç olarak Ukrayna'da yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin zengin öğrenme materyalleri ile öğrenme süreçlerinin desteklenmesine, motivasyonlarının yüksek tutulmasına yönelik uygulamalara, yüz yüze etkileşimli Türkçe öğrenme ortamlarına, etkili bir staj programına ve amaca hizmet eden değişim programları ile Türkçe öğrenme süreçlerinin desteklenmesine ihtiyaçlarının olduğu ifade edilebilir. Bununla birlikte Ukrayna'da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde görevli öğretmenlerin/okutmanların yeterli materyal, ekipman ve teknolojik araçlarla desteklenmesine, teknoloji destekli dil öğretim sınıflarına ve görev öncesi etkili bir hazırlık sürecinden geçirilerek çalışma ortamlarına hazırlanmalarına gereksinim duydukları söylenebilir. Ayrıca uzaktan Türkçe öğretimi alanında öğretmenlere/okutmanlara eğitim verilmesi ve bu alana özgü nitelikli materyallerin geliştirilmesi gerekliliği söz konusudur. Gerçekleştirilecek bu uygulamalar Ukrayna'da yabancı dil olarak Türkçe öğrenme sürecinde karşılaşılan sorunların azaltılmasında ve giderilmesinde önemli katkılar sağlayacaktır. Bu çalışma, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunları, Türkiye'nin yanı sıra diğer ülkelerdeki Türkçe öğretmenleri/okutmanları ve öğrencileri için de bir örnek teşkil edebilir. Bu nedenle, araştırmanın sonuçları, farklı ülkelerdeki Türkçe öğretmenleri için bir rehber ve kaynak olarak da kullanılabilir.

KAYNAKÇA/REFERENCES

- Açık, F., & Takıl, N. B. (2019, Aralık). Ukrayna'da Türkçe öğretimi. İçinde M. Başaran, S. Aydın, T. Özbek & M. Erol (Edt.). *VI. Yıldız Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi Tam Metin Kitabı* (s. 1-8). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Matbaası.
- Ağaoğlu, A., & Bavlı, B. (2023). Yabancı dil olarak İngilizcenin öğretimi: Ölçme ve değerlendirmede teknoloji entegrasyonu, *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14(1), 1-19. <https://doi.org/10.19160/e-ijer.1124944>
- Alver, M. (2019). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde esas alınan ilkeler ile kullanılan yöntem ve teknikler. İçinde İ. Erdem, B. Doğan & H. Altunkaya (Edt.). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi* (s. 13-42). Ankara: Pegem Akademi.
- Andriienko, D. (2014). *Ukrayna'da Türkçe öğretimi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Avrupa Konseyi (2020). *Diller için Avrupa ortak başvuru metni: Öğrenme, öğretme ve değerlendirme- Tamamlayıcı cilt*. Strasbourg: Avrupa Konseyi.
- Bakırcı, H., Ertuş Tunç, Ü. & Cengiz, E. (2023). Uzaktan eğitim aracılığıyla işlenen fen bilimleri dersine yönelik beşinci sınıf öğrencilerinin görüşleri / Opinions of fifth grade students on science lessons taught through distance education. *e-uluslararası eğitim araştırmaları dergisi*, 14 (1) , 171-186. DOI: 10.19160/e-ijer.1212400
- Büyükkız, K. K. (2021). Bir dünya dili olarak Türkçe: Kime nasıl öğretiriz? İçinde E. Boylu (Edt.). *Soru ve cevaplarla yabancı dil olarak Türkçe öğretimi el kitabı* (s. 5-8). Ankara: Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (S. B. Demir & M. Bütün Çev. Edt.). 6. Baskı. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çarkıt, C., & Kavcar, Ş. (2021). Instructors' opinion on the use of concept maps for improving vocabulary in teaching Turkish as a foreign language. *International Online Journal of Education and Teaching (IOJET)*, 8(3). 1497-1510. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1308240>
- Çangal, Ö. (2022). Teknoloji tabanlı yabancı dil olarak Türkçe öğretimi. İçinde E. Boylu & L. İltar (Edt.). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi: Politika, program, yöntem ve öğretim* (s. 169-214). Ankara: Pegem Akademi.
- Demirbilek, N. (2021). Üniversite öğrencilerinin uzaktan öğretime ilişkin metaforik algıları. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12 (1) , 1-15. DOI: 10.19160/ijer.786303
- Deniz, S. & Bağçeci, B. (2022). Investigation of teachers' attitudes towards distance education in terms of various variables / Öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 13 (6) , 45-64. DOI: 10.19160/e-ijer.1168784
- Doğan, B. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde MEB öğretmenlerinin yaşadıkları zorluklar (Esenyurt örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale, Türkiye.

- Durmuş, M. (2013). Türkçenin yabancılara öğretimi: sorunlar, çözüm önerileri ve yabancılara Türkçe öğretiminin geleceğiyle ilgili görüşler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 207-228. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.488>
- Erol, H. F. (2016). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazma becerisi. İçinde F. Yıldırım & B. Tüfekçioğlu (Edt.). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi: Kuramlar, yöntemler, beceriler, uygulamalar* (s. 177-211). Ankara: Pegem Akademi.
- European Commission (2014). Improving the effectiveness of language learning: CLIL and computer assisted language learning. A report submitted by ICF. London.
- İşcan, A. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi. *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 2011 (4) , 29-36. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ijjoess/issue/8538/105970>
- İşigüzel, B., & Novikava, Y. (2022). Belaruslu bireylerin yabancı dil olarak Türkçe öğrenmeye yönelik motiflerinin belirlenmesi. *International Journal of Language Academy*, 10 (2), 89-97. <https://doi.org/10.14222/Turkiyat4170>
- Kaldırım, A., & Degeç, H. (2017). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin dinleme esnasında karşılaştıkları sorunlar. *Eğitim bilimleri araştırmaları dergisi*, 7(1), 19-36. <http://dx.doi.org/10.22521/jesr.2017.71.1>
- Kanat, A. (2022). Uyum sınıflarında Türkçe öğretimi üzerine öğretmen ve öğrenci görüşleri. *Pearson Journal of Social Sciences & Humanities*, 7(18), 74-90. <http://dx.doi.org/10.46872/pj.497>
- Karababa Candaş, Z. C. (2009). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ve karşılaşılan sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 265-277.
- Karadavut, G. (2020). Ukraynalılara yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan problemler. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 1(46), 188-198. <https://doi.org/10.17498/kdeniz.691433>
- Katsion, İ. (2018). Ukraynalı öğrencilere karşılığı olmayan Türkçe sözcüklerin öğretilmesi. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 1(2), 125-138. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ijotfl/issue/40118/502610>
- Kavuk, E., & Demirtaş, H. (2021). COVID-19 pandemisi sürecinde öğretmenlerin uzaktan eğitimde yaşadığı zorluklar. *E-Uluslararası Pedagogji Dergisi*, 1(1), 55-73. Erişim bağlantısı: <https://www.e-ijpa.com/index.php/pedandragoji/article/view/20>
- Khomeniuk, A. (2020). Ukrayna'da yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve karşılaşılan sorunlar üzerine bir inceleme. *International Journal of Teaching Turkish as a Foreign Language*, 3(1), 5-20. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ijotfl/issue/50307/617644>
- Maden, S., & İşcan, A. (2011). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi amaç ve sorunlar (Hindistan örneği). *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5), 23. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ksbd/issue/16226/169931>
- Masgoret, A. M., & Gardner, R. C. (2003). Attitudes, Motivation, and Second Language Learning: A Meta-Analysis of Studies Conducted by Gardner and Associates. *Language Learning*, 53(1), 167-210. <https://doi.org/10.1111/1467-9922.00227>
- Melanlioğlu, D. (2017). Dil öğretiminde metin ve metin seçimi. İçinde H. Develi, C. Yıldız, M. Balci, İ. Gültekin & D. Melanlioğlu (Edt.). *Uygulamalı Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi el kitabı 2. Cilt* (s. 111-186). Kesit Yayınları.
- Memiş, M. (2021). *Yabancılara Türkçe öğretiminin güncel sorunları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Moralı, G. (2018). Suriyeli mülteci çocuklara Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1426-1449. <https://doi.org/10.26466/opus.443945>
- Nurlu, M., & Kutlu, A. (2015). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde temel seviye a1 yazma sorunları: Afganistan örneği. *Kara Harp Okulu Bilim Dergisi*, 25(2), 67-87. <https://dergipark.org.tr/en/pub/khobilim/issue/34217/378219>
- Palii, O. (2016). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi açısından Türkçe ve Ukraynaca dil yapılarının karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Patton, M. Q. (2014). Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice (Fourth Edition). London: Sage Publications.
- Sofiienko, I. (2019). *Türkiye Türkçesi öğrenen Ukraynalıların Türkiye Türkçesine yönelik tutumları* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Şengül, K. (2014). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde alfabe sorunu. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 3(1), 325-339. <https://doi.org/10.7884/teke.245>
- Şengül, K. (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde motivasyon, öz yeterlik, kaygı ve tutum. İçinde H. Karatay (Ed.). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi el kitabı* (s. 81-109). Ankara: Pegem Akademi.

- Timkova, T. (2018). Ukraynalı öğrencilere Türkçeden sözlü çeviri öğretiminde ortaya çıkan zorluklar. *International Journal of Teaching Turkish as a Foreign Language*, 1(2), 83-91. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ijotfl/issue/40118/502603>
- TMV. (2020). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi programı*. Ankara: Türkiye Maarif Vakfı Yay.
- Toprakçı, E. ve Hepsöğütü, Z. B. (2022). Anadolu lisesi öğretmenlerinin uzaktan öğretime ilişkin sorun kaynağı algıları. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi (ULED)/ International Journal of Leadership Training (IJOLT)*, 6(2), 1-14. TrDoi: <https://trdoi.org/10.26023458/uled.1166943> Erişim: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2615800>
- Toprakçı, M. S., Hepsöğütü, Z.B., & Toprakçı, E. (2021). Covid-19 salgını sürecinde öğrencilerin uzaktan öğretimde sorun kaynağı algıları (İzmir Atatürk lisesi örneği). *E-Uluslararası Pedandragoji Dergisi*, 1(2), 41-61. <https://www.e-ijpa.com/index.php/pedandragoji/article/view/40>
- Trajanaviç, M., Domazet, D., & Biljana, M. I. (2007). Distance learning and foreign language teaching. Balkan Conference in Informatic, Bulgaria, 441-451. <https://telearn.archives-ouvertes.fr/file/index/docid/190064/filename/441-452.pdf>
- Tunçel, H. (2013). Yabancı dil olarak Türkçe (ydt) başlangıç seviyesi öğrencilerinin yazım yanlışları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(3), 729-745.
- Türkben, T. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(4), 2464-2479. <https://dergipark.org.tr/en/pub/teke/issue/42447/511185>
- Uzdu-Yıldız, F. & Kahhaleh, H. (2022). Yurt dışında Türkçe öğrenen yabancıların konuşma becerisinde karşılaştıkları zorlukların analizi (Sistemik derleme). *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 5(2), 76-91. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ijotfl/issue/74178/1164934>
- Van Manen, M. (2007). Phenomenology of Practice. *Phenomenology & Practice*, 1(1), 11-30. <https://doi.org/10.29173/pandpr19803>
- Varişoğlu, M. C., & Varişoğlu, B. (2018). Yabancı dil öğrenme kaygısı. İçinde A. Şahin (Edt.). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi: Kuramlar, yaklaşımlar, etkinlikler* (s. 77-92). Ankara: Pegem Akademi.
- Yağcı, G. (2017). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri: Belarus örneği. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten*, 65(1), 191-199. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/399813>
- Yavuz, B., & Toprakçı, E. (2021). Covid-19 pandemisi sebebiyle okulların uzaktan öğretim yapması ile ilgili internet forumlarında paylaşılan görüşler. *Karaelmas Eğitim Bilimleri Dergisi / Karaelmas Journal of Educational Sciences* 9 (2021) 120-139. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1699013>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.